

Hänvisning
VN/8452/2021

Kommunikationsministeriet
kirjaamo@lvm.fi

Kontaktperson
Magnus Unger

Ärende

Utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om fartygstrafikservice och vissa andra lagar

Begäran om utlåtande

Kommunikationsministeriet har 30.6.2022 begärt in ett utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om fartygstrafikservice och vissa andra lagar.

Behörighetsfördelning

Gällande behörighetsfördelningen mellan riket och Åland så är handelssjöfart rikets behörighet enligt 27 § 13 punkten i självstyrelselagen medan båttrafik och farleder för den lokala sjötrafiken är landskapets behörighet enligt 18 § 21 punkten. Det nuvarande lagförslaget berör båda dessa rättsområden.

Propositionen gällande ny VTS-lag baserar sig på internationella traktat, nämligen IMO:s (International Convention for the Safety of Life at Sea, SOLAS) (för diskussion om detta, se propositionen, sida 7). Vidare har det tillkommit lagstiftning från EU som också motiverar nya lagstiftning på detta område, t ex förordning (EU) 2019/1239) om inrättande av en europeisk kontaktpunkt för sjöfart.

Konstateras att i propositionen (RP 33/2005 rd) till den nuvarande lagen om fartygstrafikservice nämns behörighetsfrågorna inte.

I propositionen till sjötrafiklagen (RP 197/2018, s 66) sägs bl a följande om behörighetsfördelningen gällande sjötrafik och internationella traktat:

”Enligt 18 § 21 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om båttrafik och farleder för den lokala sjötrafiken. Enligt 27 § 13 punkten i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om handelssjöfart samt farleder för handelssjöfarten. I 27 § 4 punkten i självstyrelselagen konstateras att riket har lagstiftningsbehörighet även när det gäller förhållandet till utländska makter – med beaktande av 9 kap. (Internationella förpliktelser) och 9 a kap. (Ärenden som gäller

Europeiska unionen) – dvs. bland annat internationella överenskommelser. Rikets lagstiftningsbehörighet omfattar således offentlig sjö rätt, inklusive de föreskrifter om sjösäkerhet som ingår i en internationell överenskommelse som Finland godkänt och som Åland iakttar.”

I ett utlåtande (ÅLR 2018/6356) till den lagen konstaterade ÅLR följande:

”Ålands landskapsregering anser att Ålands ställning om kompetensfördelningen i frågan mellan riket och landskapet är sakkunnigt utrett och propositionen till lagförslaget är utan invändningar godtagbar.”

Med beaktande av det ovan anförda så torde lagstiftningsbehörigheten, till största del, gällande lagen om VTS-tjänster ligga inom rikets behörighet.

Även lagstiftningens folkrättsliga bakgrund talar för att detta lagförslag till största ligger inom rikets behörighet.

I 11 § 2 mom. 1 punkten sägs dock följande gällande tillfällig ledning av fartygstrafiken i specialsituationer:

”Transport- och kommunikationsverket kan...besluta att ett vattenområde, en farled eller en eller flera delar av en farled ska stängas eller öppnas.”

Oaktat propositionens folk- och EU-rättsliga bakgrund så ligger farleder för den lokala sjötrafiken inom åländsk behörighet. Detta framgår av 18 § 21 punkten i självstyrelselagen (1991:71) där det stadgas att bl a båttrafik och farleder för den lokala sjötrafiken ligger inom åländsk behörighet. Att Transport- och kommunikationsverket ges mandat att stänga farleder i åländska vatten strider mot självstyrelselagen. Då lagstiftningsbehörigheten är exklusiv blir helt enkelt inte bestämmelsen tillämplig på Åland samt Transport- och kommunikationsverket har inte denna behörighet på Åland.

Propositionens innehåll

Det finns redan i dagsläget en lag om fartygstrafikservice (FFS 623/2005).

En viktig ändring för Ålands del framgår av stycken nedan på s 19 i propositionen:

”Nya bestämmelser som föreslås i lagförslaget är att Transport- och kommunikationsverket ska ha förbudsrätt som riktas till fartyg och att VTS-tjänsteleverantören ska ha rätt att tillfälligt leda fartygstrafiken till följd av allvarlig fara för människors liv eller hälsa eller allvarliga störningar under normala förhållanden. Ändringsförslaget baseras på ett behov som upptäcktes under covid-19-pandemin, och det bereddes redan våren 2020. Beredningen avslutades dock, vilket visar att ändringsbehovet i det läget inte var tvingande.

Ändringen stärker dock verksamhetsförutsättningar i framtida epidemisituationer eller andra störningar under normala förhållanden.”

Det här öppnar upp för att fartygstrafiken till Åland i en pandemisituation kan komma att äventyras, om Transport- och kommunikationsverket väljer att leda förbi trafiken från Åland. Om Transport- och kommunikationsverkets förbuds rätt utvidgas så måste nyttjandet av denna förbuds rätt beakta Ålands behov av pålitliga transporter mellan Åland och Sverige samt skyldigheten att höra Ålands landskapsregering enligt 33 § självstyrelselagen för Åland.

Ställningstagande

Ålands landskapsregering poängterar att farleder för den lokala sjötrafiken hör till den åländska behörigheten enligt 18 § 21 punkten i självstyrelselagen. Då såväl lagstiftnings- som förvaltningsbehörigheten är exklusiv blir bestämmelsen inte tillämplig på Åland. Därmed saknar Transport- och kommunikationsverket behörighet till denna del på Åland såvida inte annat särskilt regleras i en s.k. överenskommelseförordning utgående från självstyrelselagens § 32. Ålands landskapsregerings förslag är därför att farleder för åländsk sjötrafik hanteras genom en överenskommelseförordning.

Minister

Christian Wikström

Avdelningsjurist

Magnus Unger